

Stav mezinárodněprávní ochrany dětí v ČR vyžaduje změny

Současný stav ochrany protiprávně přemísťovaných dětí není vyhovující. Ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas rozhodl o tom, že opatrovnictví dětí budou v podobných případech zajišťovat zásadně orgány sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Těmto úřadům bude poskytována opora ze strany krajských úřadů a panelu expertů.

Případ nezletilé Sarah Barao opět otevřel téma mezinárodněprávní ochrany dětí a možností ČR v hájení zájmů českých dětí, jejichž rodiče nežijí v jednom státě. Ministr práce a sociálních věcí nyní v této souvislosti podrobil intenzivní supervizi postup Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí při zajišťování práv dětí protiprávně přemísťovaných ze zahraničí. Úřad vypracoval zprávu o své činnosti a postupu v kauze Sarah Barao. Informace z této zprávy budou nadále využity při koncepčním řešení mezinárodněprávní ochrany dětí a činnosti Úřadu samotného.

Ministr práce a sociálních věcí přijal ve věci ochrany protiprávně přemísťovaných dětí následující opatření, ke kterým uvádí: ***„Opatrovnictví dětí budou v podobných případech zajišťovat zásadně orgány sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Zájmy dětí musí být dostatečně chráněny i ve složitých případech. Proto bude těmto úřadům poskytována opora ze strany krajských úřadů a panelu expertů sestaveného speciálně pro tento účel. Experti budou v případě potřeby poskytovat poradenské služby obecním úřadům obcí s rozšířenou působností, krajským úřadům, Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí a rodičům a dětem.“***

Expertní panel bude tvořen především odborníky z oblasti práva (právníci se specializací na oblast rodinného práva a mezinárodního práva: v úvahu připadají advokáti se zkušenostmi z případů mezinárodních únosů dětí a právníci spolupracující s neziskovými organizacemi), dětské psychologie, rodinné mediace a dalšími odborníky v sociálně-právní ochraně dětí.

Ministr Petr Nečas dále zdůrazňuje: ***„Odborníci by měli být k dispozici nejen v situacích, kdy již došlo k protiprávnímu přemístění dítěte ve smyslu Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, ale také ve fázi, kdy např. rodič dítěte teprve zvažuje svůj odjezd s dítětem ze státu obvyklého bydliště, a kdy je ještě možné předejít tomu, aby došlo k protiprávnímu přemístění dítěte. Kladen je tak důraz na preventivní působení.“*** Členové expertní skupiny odborníků budou jmenováni ministrem práce a sociálních věcí jako jeho externí poradci pro záležitosti mezinárodních únosů dětí. Své služby budou poskytovat na základě dohody uzavřené s ministerstvem.

Dalším krokem ministra bude zmapování podmínek, za nichž budou rodiče protiprávně přemísťovaného dítěte zastupováni nezávislými právními zástupci namísto Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, na který se mohou rodiče doposud s žádostí o zastupování obrátit.

Z hlediska sociálně-právní ochrany dětí se jeví jako nezbytné provést revizi stávajícího personálního obsazení Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Oproti současnosti by v něm měli být zapojeni i odborníci z oblasti psychologie, sociální práce a poradenství.

Důslednější ochranu práv dětí ve fázi výkonu soudních rozhodnutí by měla zajistit nová Instrukce o postupu soudů při výkonu rozhodnutí o výchově dětí, na jejíž přípravě se podílelo Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti. V současné době je v připomínkovém řízení v rámci resortů. Instrukce zdůrazňuje potřebu ochrany práv a zájmů dítěte. Počítá se zajištěním odborné pomoci pro dítě a pro rodiče, kterou poskytne nebo zprostředkuje orgán sociálně-právní ochrany, a s možností odložení výkonu rozhodnutí na pozdější dobu, pokud by jeho okamžité provedení ohrožovalo dítě.

Ministr práce a sociálních věcí zároveň navrhl ministru spravedlnosti některé změny v občanském soudním řádu, které nemohou být upraveny pouze formou instrukce a vyžadují si změnu zákona. Zejména jde o povinnost soudu zjistit stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí ještě před nařízením výkonu rozhodnutí a výslovné zakotvení důvodu pro přerušení řízení o výkonu rozhodnutí spočívajícího ve skutečnosti, že výkon rozhodnutí je v rozporu se zájmem dítěte. Tento důvod by byl stanovený i jako důvod pro opětovné zahájení řízení ve věci samé, ve kterém by bylo znovu posouzeno, zda je rozhodnutí v nejlepším zájmu dítěte nebo zda je naopak žádoucí ho změnit nebo zrušit.

Je nutné zdůraznit, že největší podíl na úspěšné ochraně práv (nejen) protiprávně přemísťovaných dětí má především prevence. Ministerstvo práce a sociálních věcí proto zahájilo metodické proškolení sociálních pracovníků vykonávajících agendu sociálně-právní ochrany dětí a bude jim poskytovat veškerý konzultační servis. Veřejnost bude o otázkách mezinárodněprávní ochrany dětí informována prostřednictvím informačních letáků.

Jiří Sezemský
vedoucí oddělení styků s veřejností